
Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

III kwartał 2019 r.

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

III kwartał 2019 r.

Podsumowanie wyników ankiety

Kredyty dla przedsiębiorstw

Polityka kredytowa: niewielkie zaostwienie kryteriów przy brak istotnych zmian warunków udzielania kredytów.

Popyt na kredyt: brak istotnych zmian popytu.

Oczekiwania na III kwartał 2019 r.: zaostwienie polityki kredytowej w segmencie kredytów krótkoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz brak istotnych zmian popytu.

Ostatni kwartał był kolejnym okresem od końca 2017 r., w którym część banków zaostrzyła kryteria udzielania kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw, zwłaszcza w odniesieniu do kredytów krótkoterminowych. Zmiany polityki kredytowej w 2019 r. miały przy tym zauważalnie mniejszą skalę niż w poprzedzających kwartałach.

Kredyty mieszkaniowe

Polityka kredytowa: brak zmian kryteriów udzielania kredytów; zaostwienie niektórych warunków, m.in. podniesienie marży kredytowej.

Popyt na kredyt: istotny wzrost popytu.

Oczekiwania na III kwartał 2019 r.: zaostwienie polityki kredytowej oraz niewielki wzrost popytu.

Po dłuższym okresie zaostwania kryteriów udzielania kredytów, w tym o znacznej skali w 2018 r., w bieżącym roku polityka banków w tym zakresie ustabilizowała się. Jednocześnie od początku 2019 r. banki obserwują rosnący popyt na kredyt mieszkaniowy.

Kredyty konsumpcyjne

Polityka kredytowa: zaostwienie kryteriów udzielania kredytów; złagodzenie niektórych warunków udzielania kredytu przez pojedyncze banki: zwiększenie maksymalnej kwoty kredytu i wydłużenie okresu kredytowania.

Popyt na kredyt: wzrost popytu.

Oczekiwania na III kwartał 2019 r.: nieznaczne zaostwienie polityki kredytowej oraz wzrost popytu.

II kwartał 2019 r. był kolejnym okresem zaostwania przez banki kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych, głównie ze względu na przewidywania dotyczące przyszłej sytuacji gospodarczej i wzrost udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytów konsumpcyjnych.

Wstęp

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na początku lipca 2019 r. wśród 26 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi około 88%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między odpowiedziami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodyką słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

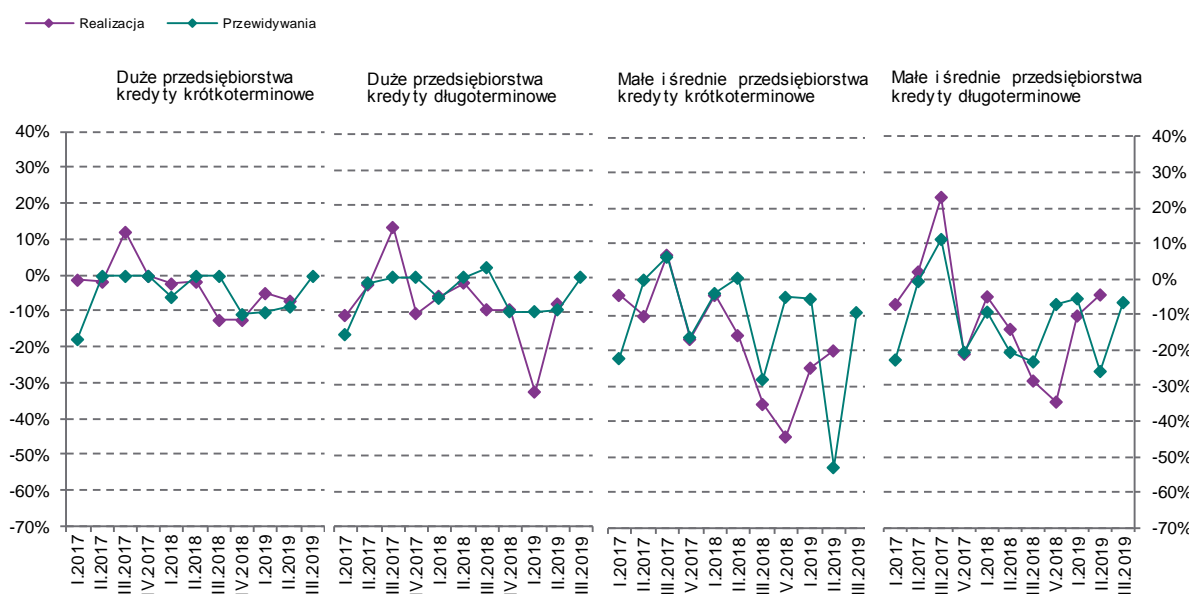
Jeżeli nie zaznaczono inaczej, przytaczane w tekście liczby oznaczające banki raportujące daną zmianę polityki kredytowej bądź popytu na kredyt odnoszą się do procentu netto.

Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w II kwartale 2019 r., jak również przewidywania banków na III kwartał 2019 r.

Kredyty dla przedsiębiorstw

W II kwartale 2019 r. ankietowane banki nieznacznie zastrzyły kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw (zob. wykres 1). Podobnie jak w poprzednich okresach skala zaostżenia polityki kredytowej była większa w segmencie kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Wykres 1. Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

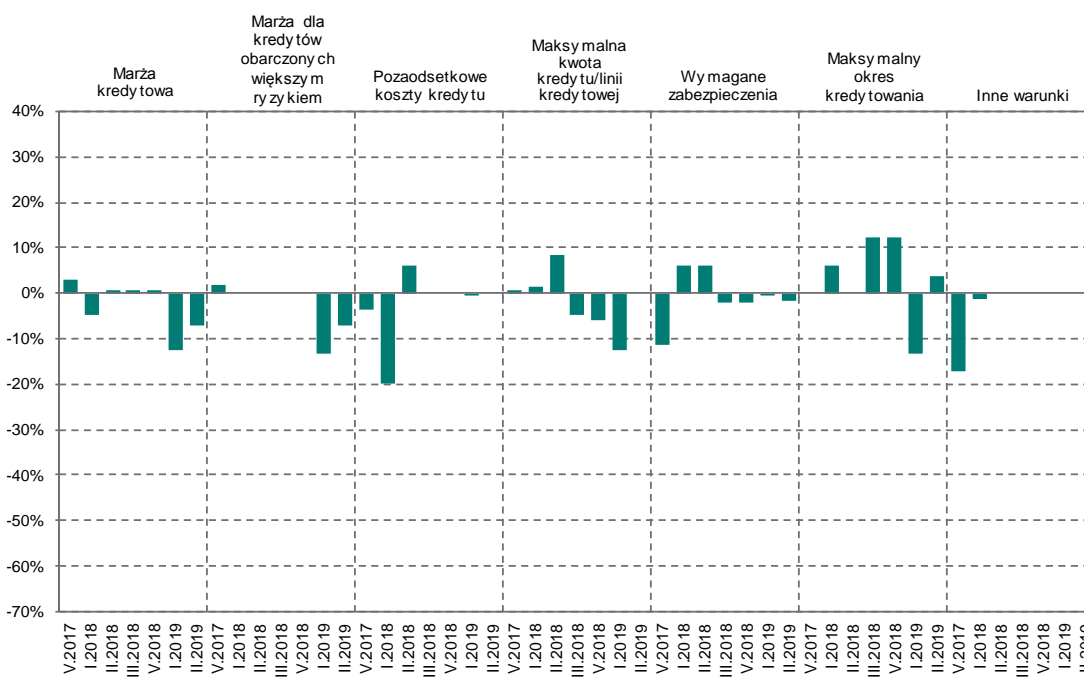

Uwaga: wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają procent netto. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zaostżenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metody obliczeń zawiera Załącznik 1.

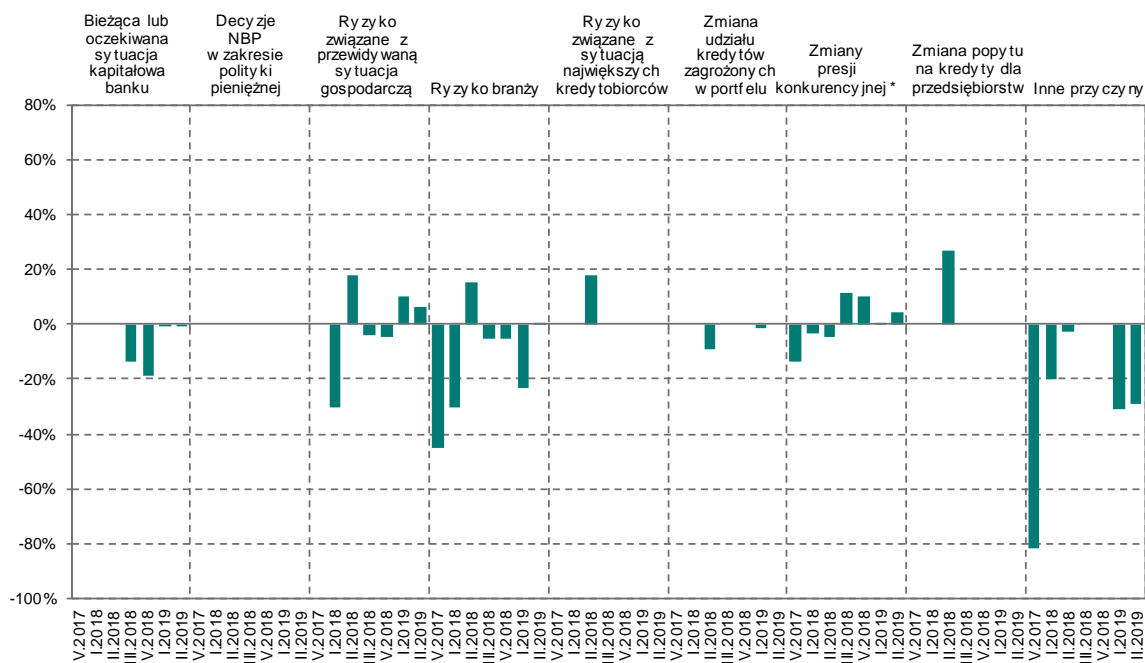
Ankietowane banki w niewielkim stopniu zmieniły warunki przyznawania kredytów dla przedsiębiorstw. Pojedyncze banki zwiększyły marżę kredytową, w tym dla kredytów obciążonych większym ryzykiem (procent netto około -7% w obu kategoriach, zob. wykres 2). Zmiany pozostałych warunków udzielania kredytów dla przedsiębiorstw nie były istotne.

Banki, które zaostrzyły politykę kredytową w II kwartale 2019 r. uzasadniały to przyczynami nieuwzględnionymi w ankiecie, m.in. wzrostem kosztów finansowania banku z rynków finansowych (procent netto odpowiednio około -29%, zob. wykres 3). Pojedyncze banki wskazały, że obniżenie się presji konkurencyjnej oraz spadek ryzyka związanego z przewidywaną sytuacją gospodarczą były czynnikami uzasadniającymi złagodzenie polityki kredytowej (procent netto około 5% i 6%).

Wykres 2. Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

Wykres 3. Przyczyny zmian polityki kredytowej

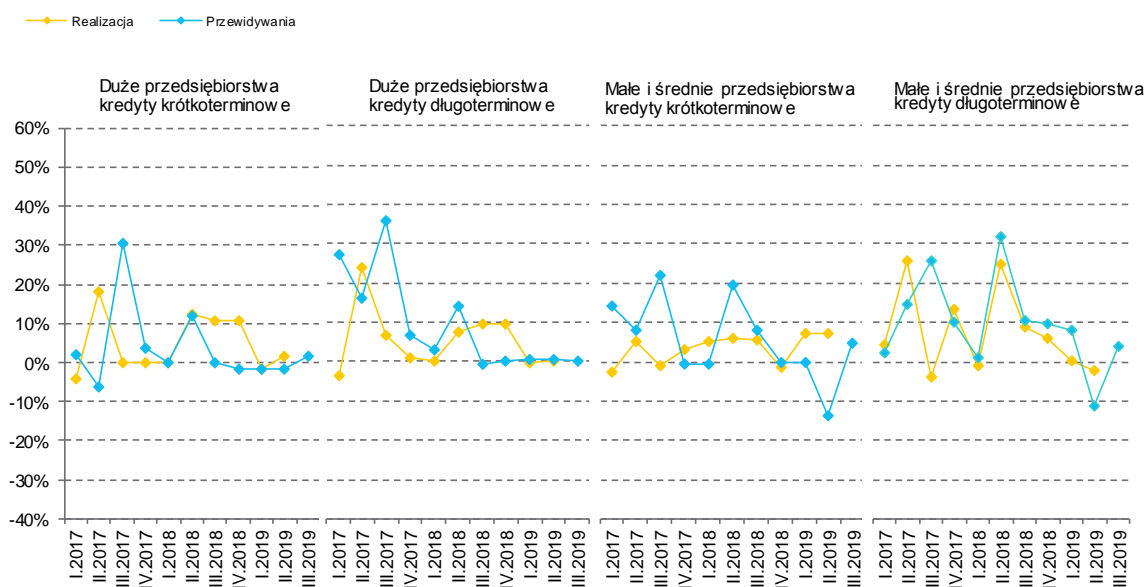
Uwagi:

* Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają wyłącznie banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

W II kwartale 2019 r. banki uczestniczące w badaniu nie stwierdziły zauważalnej zmiany popytu na kredyt dla przedsiębiorstw. Pojedyncze banki zaobserwowały wzrost popytu jedynie na kredyt krótkoterminowy zgłaszanego przez małe i średnie przedsiębiorstwa (procent netto około 7%, zob. wykres 4).

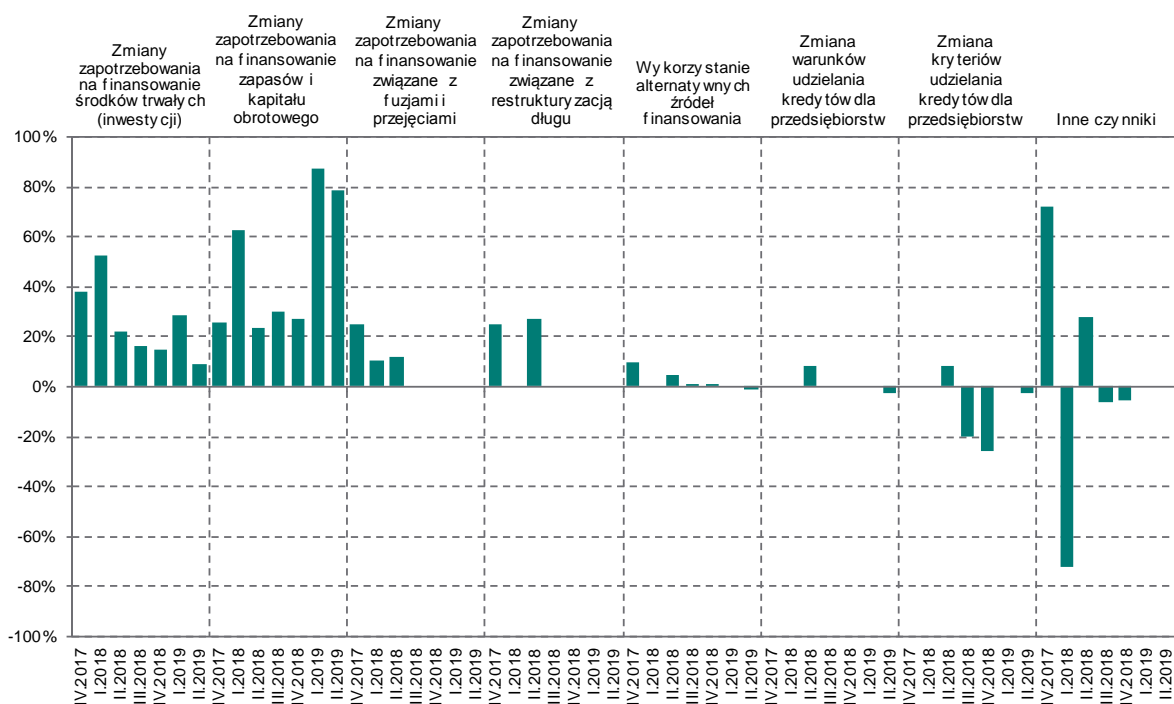
Wykres 4. Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Banki, które odczuły wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw, uzasadniały go głównie wzrostem zapotrzebowania na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego oraz zapotrzebowania na finansowanie inwestycji (procent netto odpowiednio około 79% oraz 9%, zob. wykres 5).

Na III kwartał 2019 r. pojedyncze banki przewidują kontynuację zaostrzenia polityki kredytowej w segmentach krótko- i długoterminowych kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw (procent netto odpowiednio około -9% oraz -7%, zob. wykres 1) oraz utrzymanie dotychczasowego popytu na kredyty dla przedsiębiorstw (zob. wykres 4).

Wykres 5. Przyczyny zmian popytu na kredyt dla przedsiębiorstw

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają wyłącznie banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

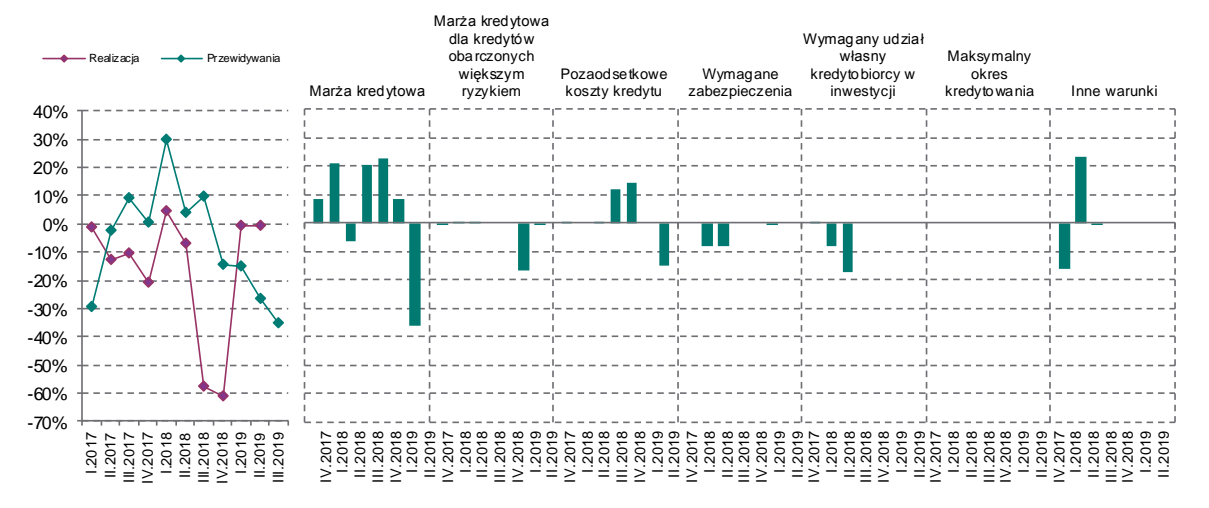
Kredyty dla gospodarstw domowych

Kredyty mieszkaniowe

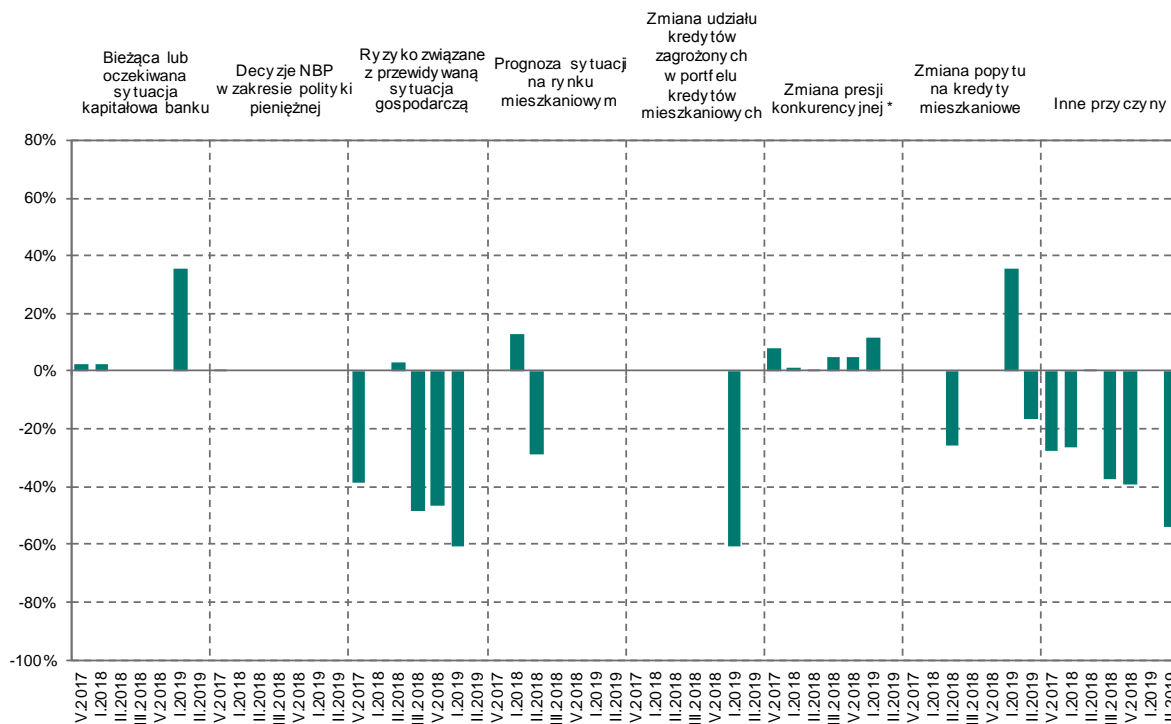
W II kwartale 2019 r. banki nie zmieniły kryteriów udzielania kredytów mieszkaniowych (zob. wykres 6). Banki zaostrzyły warunki udzielania kredytów, m.in. podniosły marżę kredytową oraz pozaodsetkowe koszty kredytu (procent netto odpowiednio około -36% i -15%, zob. wykres 6).

W opinii ankietowanych podmiotów do zaostrzenia polityki kredytowej skłaniał wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe oraz inne przyczyny nieobjęte ankietą, w tym m.in. dostosowanie polityki kredytowej do profilu ryzyka transakcji (procent netto odpowiednio około -17% i -54% zob. wykres 7).

Wykres 6. Kryteria i warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

Wykres 7. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty mieszkaniowe

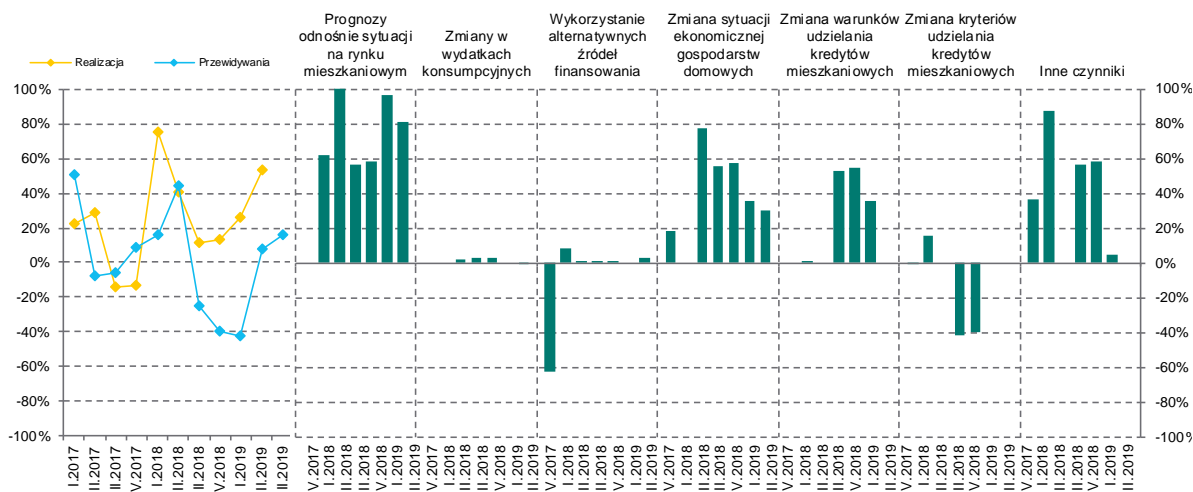

Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają wyłącznie banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

Wykres 8. Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają wyłącznie banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

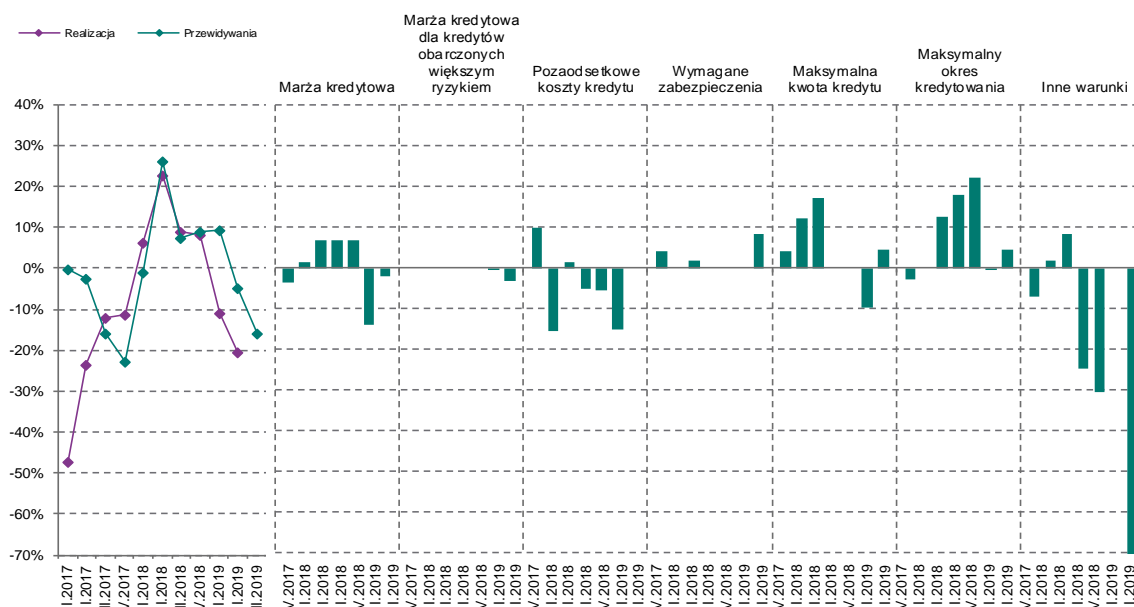
Zgodnie z przewidywaniami banków z poprzedniego kwartału w II kwartale 2019 r. zaobserwowały one istotny wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe (procent netto około 54%, zob. wykres 8). W opinii ankietowanych instytucji do wzrostu popytu przyczyniły się głównie prognozy odnośnie do sytuacji na rynku mieszkaniowym oraz poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych (procent netto odpowiednio około 81% oraz 30%, zob. wykres 8). Banki nie wskazały czynników, które przyczyniły się do osłabienia popytu na kredyty mieszkaniowe.

Na III kwartał 2019 r. banki przewidują zaostrzenie polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych (procent netto około -35%, zob. wykres 6) i niewielki wzrost popytu (procent netto około 15%, zob. wykres 8).

Kredyty konsumpcyjne

W II kwartale 2019 r. banki zaostrzyły kryteria udzielania kredytów konsumpcyjnych¹ (procent netto około -21%, zob. wykres 9). Pojedyncze banki złagodziły niektóre warunki udzielania kredytów: zmniejszyły wymagane zabezpieczenie, zwiększyły maksymalną kwotę kredytu i maksymalny okres kredytowania (procenty netto nie przekraczały 10%, zob. wykres 9).

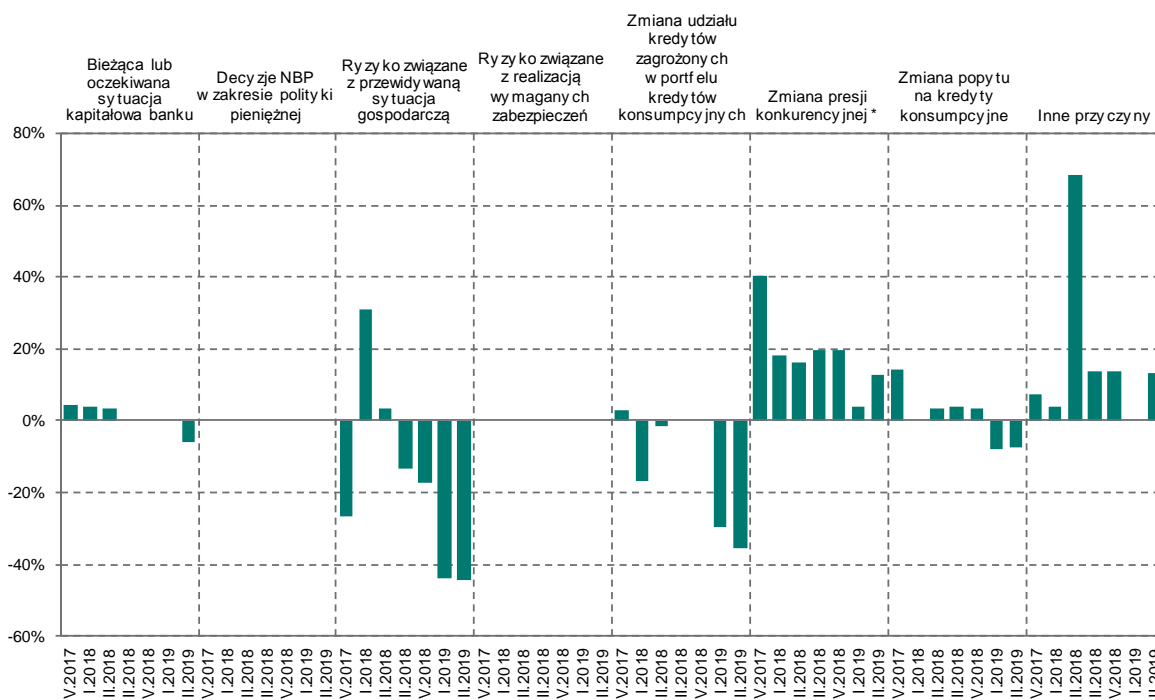
Wykres 9. Kryteria i warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

¹ Zaostrzenie kryteriów obejmowało również niewyszczególnione w ankiecie przykłady, tj. zaostrzenie algorytmu kalkulowania zdolności kredytowej i dokładniejszą weryfikację zobowiązań klientów w pozabankowych instytucjach pożyczkowych (błądnie zaraportowane przez jednego z respondentów jako warunek, zob. kolumna „Inne warunki” na wykresie 9).

W opinii banków do zaostrzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów konsumpcyjnych przyczyniły się: wzrost ryzyka związanego z przewidywaną sytuacją gospodarczą (procent netto około -45%), wzrost udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytów konsumpcyjnych(-35%), większy popyt na kredyty konsumpcyjne (-8%) oraz pogorszenie bieżącej i przewidywanej sytuacji kapitałowej banku (-6%, zob. wykres 10). Złagodzenie polityki kredytowej w niektórych bankach wynikało ze wzrostu presji konkurencyjnej, głównie ze strony innych banków oraz z innych przyczyn nieobjętych ankietą, m.in. złagodzenia polityki kredytowej dla klientów o niższym profilu ryzyka (procent netto około 13% w obu kategoriach, zob. wykres 10).

Wykres 10. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty konsumpcyjne

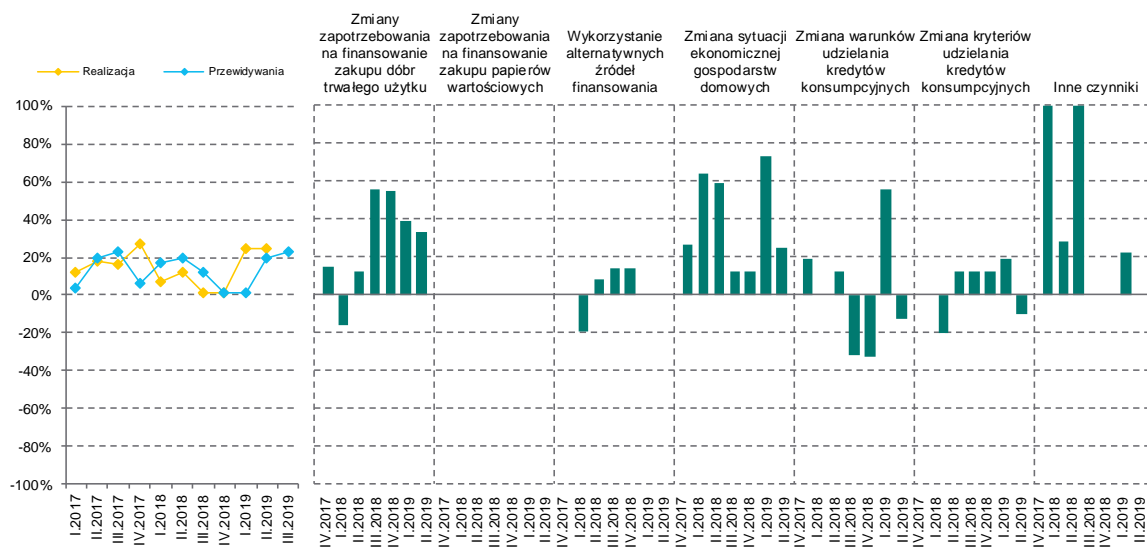
Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków i niebankowych instytucji finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają wyłącznie banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

W II kwartale 2019 r., zgodnie z przewidywaniami banków, zwiększył się popyt na kredyty konsumpcyjne (procent netto około 25%, zob. wykres 11). Banki, które zaobserwowały wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne, uzasadniały go głównie wzrostem zapotrzebowania na finansowanie zakupu dóbr trwałego użytku oraz obecnie dobrą sytuacją gospodarstw domowych (procent netto odpowiednio około 34% oraz 25%, zob. wykres 11). W opinii banków na osłabienie popytu wpłynęło zaostrzenie warunków udzielania kredytów oraz polityki kredytowej (procent netto odpowiednio około -13% oraz -10%, zob. wykres 11).

Wykres 11. Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają wyłącznie banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

Na III kwartał 2019 r. banki przewidują niewielkie zaostrzenie polityki kredytowej (procent netto około - 16%, zob. wykres 9) oraz dalszy wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne (procent netto około 23%, zob. wykres 11).

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Ważenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 26 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania, i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1. Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności uwzględniona przy liczeniu wag

Nr. pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów.

Źródło: NBP

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w pierwszym i drugim miesiącu kwartału poprzedzającego kwartał, którego dotyczy ankieta². Jeżeli bank w którymś z pytań wybrał opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkami odpowiedzi pokazującymi przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2. Sposób liczenia procentu netto

Nr. pytań	Definicja procentu netto
1, 8	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
2, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania warunków
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP

² Na czas opracowywania wyników ankiety nie są dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w trzecim miesiącu tego kwartału ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

www.nbp.pl

